

kancelarie rp

kancelarierp.pl

Kancelarie RP to nowa jakość w usługach prawnych. W serwisie baza ponad 200 dokumentów, przyjazny i prosty generator oraz sieć wysoko wyspecjalizowanych prawników dostępnych na wyciągnięcie ręki.

Alimenty zależą od usprawiedliwionych potrzeb

PRAWO RODZINNE | W trakcie rozwodu możliwe jest zobowiązanie małżonka do łożenia na rzecz drugiego, nawet wówczas, gdy małżonkowie nie mają dzieci lub gdy dzieci uzyskały możliwość samodzielnego utrzymania.

Rozwód powoduje rozwiązanie małżeństwa, wobec stwierdzenia zerwania przez małżonków wszelkich więzi, tj. emocjonalnej, fizycznej oraz gospodarczej. Orzeczenie rozwodowe kształtuje także istotny zakres praw i obowiązków małżonków względem ich małoletnich dzieci oraz może dotyczyć pomocy finansowej po orzeczeniu rozwodu, gdyż orzeczenie to nie powoduje bezwzględnego wygaśnięcia obowiązku alimentacyjnego małżonków. Jak stwierdził **Sąd Najwyższy w uchwale z 16 grudnia 1987 r. (sygn. III CZP 91/86)** obowiązek świadczeń alimentacyjnych między małżonkami po rozwodzie stanowi kontynuację obowiązku wzajemnej pomocy powstałego przez zawarcie związku małżeńskiego; obowiązek ten istnieje więc nie z powodu rozwodu, lecz pomimo rozwodu (**SN w uchwale z 2 lipca 1955 r., sygn. I CO 27/55** oraz w **uchwale z 26 lutego 1970 r., sygn. III CZP 109/69**).

Obowiązek pomocy

W trakcie trwania małżeństwa obowiązek wzajemnej pomocy, w tym wsparcia finansowego, reguluje norma art. 27 ustawy z 25 lutego 1964 roku (tj. z 9 marca 2017 roku, DzU z 2017, poz. 682) kodeks rodzinny i opiekuńczy (dalej: k.r.o.), która znajduje zastosowanie do czasu prawomocnego zakończenia procesu o rozwód. Roszczenia alimentacyjne małżonka w trakcie trwania małżeństwa, oparte o normę art. 27 k.r.o., nazywane jest roszczeniem o zobowiązanie do przyczynienia do zaspokojenia potrzeb rodziny i obejmuje ono potrzeby wszystkich członków rodziny, w tym także małżonków. Zgodnie z tą normą oboje małżonkowie obowiązani są, każdy według swych sił oraz swych możliwości zarobkowych i majątkowych, przyczynić się do zaspokojenia potrzeb rodziny, którą przez swój związek założyli. Zadośćuczynienie temu obowiązkowi może polegać także, w całości lub w czę-

ści, na osobistych staraniach o wychowanie dzieci i na pracy we wspólnym gospodarstwie domowym. W toku procesu o rozwód możliwe jest zatem zobowiązanie małżonka na podstawie art. 27 k.r.o. do łożenia na rzecz drugiego, nawet wówczas, gdy małżonkowie nie mają dzieci lub gdy dzieci uzyskały możliwość samodzielnego utrzymania. Rozstrzygnięcie w tym przedmiocie sąd wydaje na czas trwania procesu o rozwód na podstawie przepisy kodeksu postępowania cywilnego regulującego postępowanie zabezpieczające.

Świadczenia po orzeczeniu

W sprawie o rozwód każda ze stron może jednak domagać się zasądzenia alimentów od drugiej strony - małżonka - po prawomocnym orzeczeniu rozwodu na podstawie art. 60 § 1 lub § 2 k.r.o. Natomiast niedopuszczalne jest domaganie się podwyższenia świadczeń orzeczonych wcześniej na podstawie art. 27 k.r.o., albowiem obowiązek alimentacyjny przewidziany w tej normie prawnej wygasa na skutek ustania małżeństwa, nawet w sytuacji, gdy jest orzeczony na podstawie prawomocnego wyroku (**SA w Krakowie z 28 listopada 2012 r., sygn. I ACA 1091/12**).

Sprawa winy

Zakres obowiązku alimentacyjnego byłych małżonków reguluje art. 60 k.r.o. Norma ta rozróżnia dwie sytuacje, które mają zastosowanie przy określeniu zakresu obowiązku alimentacyjnego pomiędzy rozwiedzionymi małżonkami.

Pierwsza sytuacja dotyczy małżonka, który nie został uznany za wyłączanie winnego rozkładu pożycia i który znajduje się w niedostatku. Art. 60 § 1 k.r.o. wyznacza granice obowiązku alimentacyjnego w zakresie odpowiadającym usprawiedliwionym potrzebom uprawnionego oraz możliwościom zarobkowym

•ZDANIEM AUTORKI

Małgorzata Arciuch

adwokat z Kancelarii Adwokackiej Adwokata Jarosława Klimonta

Podstawę wniosku małżonka o zasądzenie na jego rzecz po rozwodzie alimentów na podstawie art. 60 k.r.o., stanowi art. 444 kodeksu postępowania cywilnego, zgodnie z którym małżonkowie mogą dochodzić roszczeń alimentacyjnych od drugiego małżonka na wypadek orzeczenia rozwodu, jak również na wypadek orzeczenia separacji. Dochodzenie następuje przez zgłoszenie wniosku na rozprawie (tj. rozwodowej) w obecności drugiego małżonka albo w piśmie, które należy doręczyć drugiemu małżonkowi. Legitymowanym do zgłoszenia wniosku o zasądzenie alimentów jest także małżonk - pozwany, który uprawniony jest do złożenia samodzielnego stanowiska w zakresie żądania rozwodu, obejmującego również roszczenie alimentacyjne. Sąd orzekający w sprawie o rozwód nie może uchylić się od rozpoznania zgłoszonego przez małżonka roszczenia o alimenty na wypadek orzeczenia rozwodu i odesłać go w tym procesie do osobnego procesu (**wyrok SN z 11 listopada 1952 r., sygn. C 502/52**), przy czym dotyczy to też wniosku zgłoszonego w sprawie o separację. Małżonk może również na podstawie art. 60 k.r.o. dochodzić przysługujących mu roszczeń alimentacyjnych w osobnym procesie, wytoczonym po rozwiązaniu małżeństwa przez rozwód lub unieważnieniu małżeństwa, a także po orzeczeniu separacji. ©

RZECZPOSPOLITA TYDZIEŃ TEMU PISALIŚMY O:

Filip Firut: Zarządzanie ryzykiem wymaga planowania. Nie sprzyja temu brak przejrzystych procedur i mapy relacji między pracownikami. Pomoc może prosty system informacji dla zatrudnionych.

Artykuł dostępny:

kancelarierp.pl/baza-wiedzy

i majątkowym zobowiązanego. Sytuacja ta dotyczy zatem małżonków, których małżeństwo zostało rozwiązane przez rozwód bez orzekania o winie, jak również tych, wobec których sąd rozwiązał małżeństwo przez rozwód z winy obydwójga małżonków.

Sytuacja małżonka

Pojęcie „niedostatku”, o jakim mowa w art. 60 § 1 k.r.o. nie jest zdefiniowane w przepisach, jednak zostało ono ściśle określone w dorobku orzecznictwa. **Sąd Najwyższy w wyroku z 5 maja 1999 r. (sygn. III CKN 146/99)** wskazał, że

stan niedostatku zachodzi wtedy, gdy uprawniony nie ma w ogóle lub nie ma dostatecznych własnych środków utrzymania, które mogłyby zaspokoić jego usprawiedliwione potrzeby. Niedostatek nie wiąże się z zupełnym niezaspokojeniem usprawiedliwionych potrzeb, stan niedostatku zachodzi już wtedy, gdy uprawniony nie ma możliwości zarobkowych i majątkowych pozwalających na pełne zaspokojenie jego usprawiedliwionych potrzeb, a jeżeli uprawniony jest chory, to do potrzeb tych należą i lekarstwa (**wyrok SN z 19 maja 1975 r., sygn. III CRN 55/75**). O stanie niedostatku decyduje przy tym stopień wykorzystania własnych możliwości zarobkowych przez małżonka żądającego alimentów. Podkreślił to **Sąd Najwyższy m.in. w wyroku z 28 czerwca 2000 r. (sygn. IV CKN 662/00)** stwierdzając, iż stan ten występuje wtedy, gdy uprawniony nie jest w stanie własnymi siłami zaspokoić swoich usprawiedliwionych potrzeb. Pogląd ten

jest powszechnie akceptowany w orzecznictwie sądów powszechnych, zaś ocena stopnia wykorzystania sił i możliwości małżonka żądającego alimentów poddawana jest szczegółowej analizie i ocenie sądów orzekających w sprawach rozwodowych. Okolicznościami faktycznymi, mającymi wpływ na ocenę wystąpienia w konkretnej sprawie stanu niedostatku są m.in. niemożność podjęcia pracy zarobkowej wskutek konieczności zajmowania się utrzymaniem i wychowaniem wspólnych dzieci, brak kwalifikacji zawodowych do wykonywania takiej pracy, odpowiedniej do wieku, stanu zdrowia oraz posiadanych umiejętności (**wyrok SO w Białymstoku z 13 maja 2014 r., sygn. IV RC 494/13**). W powołanym orzeczeniu sąd doszedł do przekonania, że jeżeli była żona poprzez podjęcie pracy zarobkowej może zapewnić sobie środki pieniężne na zaspokojenie swoich usprawiedliwionych potrzeb, to przesłanka stanu niedostatku z art. 60 § 1 k.r.o. nie zostaje spełniona. Istotne jest wobec powyższego to, czy w danych okolicznościach faktycznych osoba występująca z żądaniem zasądzenia alimentów pracuje, jeżeli nie - z jakich przyczyn oraz czy przyczyny te całkowicie, czy też częściowo wyłączają jej możliwość samodzielnego zarobkowania. Przesłanki te oceniane są indywidualnie, dotyczą stanu zdrowia, wieku, dotychczasowego doświadczenia zawodowego oraz aktywności zawodowej (zwłaszcza w kontekście zaprzestania pracy zarobkowej w celu wychowywania dzieci i prowadzenia domu), wykształcenia, zdobytych dodatkowych umiejętności zawodowych, wykorzystywania posiadanego majątku w celu uzyskiwania dochodu.

Potrzeby i możliwości

Obowiązek alimentacyjny orzeczony na podstawie art. 60 § 1 k.r.o. odpowiada usprawiedliwionym potrzebom uprawnionego oraz możliwościom

zarobkowym i majątkowym zobowiązanego. Obydwie przesłanki zdefiniował trafnie **Sąd Najwyższy w uchwale z 16 grudnia 1987 r. (sygn. III CZP 91/86)**, która do dzisiaj zachowuje aktualność. Zdaniem Sądu Najwyższego przez usprawiedliwione potrzeby uprawnionego rozumieć należy potrzeby, których zaspokojenie zapewni mu - odpowiedni do jego wieku i uzdolnień - prawidłowy rozwój fizyczny i duchowy, zaś możliwości zarobkowe i majątkowe zobowiązanego określają zarobki i dochody, jakie uzyskiwałby przy pełnym wykorzystaniu swych sił fizycznych i zdolności umysłowych, nie zaś rzeczywiste zarobki i dochody. Usprawiedliwione potrzeby uprawnionego to zatem takie, których zaspokojenie zapewni uprawnionemu normalne warunki bytowania, odpowiednie do jego stanu zdrowia i wieku (**wyrok SA w Gdańsku z 3 lutego 2016 r., sygn. III AUa 1455/15**). W zakresie możliwości zarobkowych i majątkowych zobowiązanego - co należy szczególnie podkreślić, gdyż często spotyka się to z krytyką i brakiem zrozumienia pośród stron procesów sądowych - sąd „mierzy” je miarą tego, jaki dochód małżonk, przeciwko któremu skierowane jest roszczenie alimentacyjne, może obiektywnie osiągać, a nie jaki w rzeczywistości osiąga. Sąd bierze przy tym pod uwagę okoliczności takie jak: wiek, stan zdrowia, wykształcenie, posiadane umiejętności zawodowe, rynek pracy, możliwość uzyskania pracy dodatkowej czy sezonowej, jak również wysokość dochodów uzyskiwanych w przeszłości. Przy ocenie stanu zdrowia, w kontekście możliwości zarobkowych małżonka zobowiązanego do alimentacji, istotne jest, czy schorzenia lub dolegliwości mają wpływ na wykonywanie pracy zarobkowej, w szczególności zaś, czy zostały one potwierdzone orzeczeniem organów rentowych stwierdzającym całkowitą lub częściową niezdolność do pracy. ©

-Małgorzata Arciuch